

Відділ культури, національностей та релігій
Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

***Баба Віхола прийшла –
куну свят нам принесла***

Народознавчий нарис

Славутич 2019

Цей народознавчий нарис підготовлений відділом бібліотечно-бібліографічного обслуговування Загальноміського бібліотечно-інформаційного центру м. Славутича.

Видання знайомить з традиціями українського народу, пов'язаними з зимовими святами, допоможе у підготовці та проведенні тематичних ранків та вечорів в школах та дитячих садках.

Посібник містить коротку інформацію про свята та обряди, книги, статті, розробки уроків, позакласних заходів, сценаріїв, інтернет-ресурси.

Матеріал розміщений за розділами в алфавітному порядку.

Укладачі:

Панова Л. І., Соловйова Л. О.,
Янченко О.О.

Відповідальна
за випуск:

Портная Н. В.

*Зима! А з нею дивовижне свято!
Твоя душа у небеса летить
І радості одержує багато,
Йї приходять справжнє щастя
кожну мить.*

Н. Красоткіна

Зимові свята в Україні

Свято в українській народній традиції завжди займало провідну роль. Усі свята українського календарного року пов'язані з господарським життям та побутом українців. Кожне з них має свої особливості, традиції та обряди.

Головні свята зимового циклу: День Святого Миколая, Новий рік, Різдво, Святого Василя, Водохреща. Зимові дійства та розваги українського народу: колядування, щедрування, вертеп. Традиції на святкування Меланки.

День Святого Миколая.

Відзначається 19 грудня.

Св. Миколай також відомий під іменами: Міколай, Міклаш, Йолупукі, Сейнт Ніколаус, Сантаклос, Фадер Крісмас, Пер Ноель, Сінтер Клаас.

Це найбажаніший день у році для дітлахів. Напередодні свята діти пишуть до нього листи зі своїми побажаннями і вкидають їх у поштову скриньку.

А в ніч на 19 грудня до кожної дитинки приходять Святий Миколай і кладе під подушку подарунки.

В сучасні часи з'явилась добра традиція – саме у день святого Миколая опікуватись сиротами та знедоленими дітьми, даруючи їм подарунки.

Новий рік.

Святкується в ніч з 31 грудня на 1 січня.

Новий рік – одне з найдавніших і найпопулярніших календарних свят. Це, мабуть, єдина подія, яку протягом століть щорічно відзначають у всіх країнах і на всіх континентах, яку знають, люблять і яку з нетерпінням чекають люди, різні у своїх етнонаціональних традиціях і релігійних переконаннях.

Різдво.

рождається – славте Його!»

7 січня особлива духовна радість обіймає кожного з нас, бо цей день – незвичайний. Ми прославляємо одну з найвеличніших подій Священної історії щирим і сповненим радості привітанням: «Христос

Коляда.

Споконвіку існував у нашому народі гарний звичай бажати один одному щастя-

здоров'я, многих літ і всяких статків у хаті і родині.

Готувалися до колядування заздалегідь – виготовляли колядницькі обладунки: восьмикутну зірку, маски Кози, Ведмедика. Різдвяні колядницькі гурти споряджали переважно парубки. Вони обирали отамана – хлопця, котрий вирізнявся спритністю, дотепністю і якого в селі поважали. Крім того, він мав уміти гарно починати пісню, зробити в ній вивід. Традиційний одяг колядницьких ватаг – білі та коричневі кожухи й свитки, чоботи власної роботи, хустки або віночки у дівчат. Святкові ватаги залежно від регіону різнилися своїм кількісним складом і обрядовими персонажами.

Водохреща

Ще не встигли прийти свята як скоро вони відійдуть. Як співається в коляді: «А той третій празник – Святе Водохреща». Хрещення Господнє – третє і завершальне велике свято різдвяно-новорічного циклу, яке в народі має назву Йордан, або Водохреща.

Православні та греко-католицькі християни відзначають його 19 січня, тому воно збігається зі святом Богоявлення.

<https://gdz4you.com/prezentaciyi/inshi/zymovi-svyata-ukrayiny-15444/>

Книги:

Дванадцять місяців. 1996: Настільна книга-календар / упор. М. Слабошпицький, О. Макаренко. – К.: Веселка, 1995. – 191 с.

Дванадцять місяців. 1994: Настільна книга-календар: Для мол. шк. віку / упор. В. Скуратівський. – К.: Веселка, 1993. – 189 с.

Клід І. О. Свято Миколая: Навчальний посібник / І. О. Клід. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2006. – 40 с.

Матвеева Н. П. Святі і свята України: Календар церковних свят і народних традицій: Словник-довідник / Н. П. Матвеева, А. Р. Голобородько. – К.:Український Центр духовної культури, 1995. – 240 с.

Маковій Г. П. Затоптаний цвіт: Народознавчі оповідки / Г. П. Маковій. – К.:Укр. письменник,1993. – 205 с.

Міщенко М. О. Народний календар: Наук.-худож. кн.: Для сер. та ст. шк. віку / М. О. Міщенко. – К.: Веселка, 1995. – 126 с.

Різдвяні свята в Україні: Етнографічний нарис з доданням українських народних пісень. – К.: Музична Україна, 1992. – 152 с.

Свята мого дитинства / Упор. Клід І. О. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2006. – 120с.

Сосенко Ксенофонт. Різдво-Коляда і Щедрий Вечір: Культурологічна оповідь / К. Сосенко. – К.: Український письменник, 1994. – 286 с.

Статті:

Алімов Є. А.Ой ти, зимонько – зима, веселішої нема / Є. А. Алімов, О. О. Василець, Т. М. Зінич // Пізнай свій край. – Славутич, 2009. – С. 163-170.

Биба М. Як ми співали...: Колядки та щедрівки / М. Биба // Київська правда. – 1995. – № 114. – С. 3.

Воропай О. Зима / О. Воропай // Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис. – К.: Оберіг, 1993. – С. 10-127.

День Святого Миколая // Українські традиції / упорядкув. та передмова О. В. Ковалевського; худож.-оформлювач І. В. Осипов. – Харків: Фоліо, 2007. – С. 490-493. – (Перлини укр. культури).

День Хрещення Господа, Богоявлення, Водохреща // Українські традиції / упорядкув. та передмова О. В. Ковалевського; худож.-оформлювач І. В. Осипов. – Харків: Фоліо, 2007. – С. 439-442. – (Перлини укр. культури).

Зимовий цикл свят // Українці: Свята. Традиції. Звичаї / уклад. І. Коверець. – Донецьк: Альфа – Прес, 2004. – С. 107-133.

Килимник С. Зимовий цикл / С. Килимник // Український рік у народних звичаях в історичному освітленні. – К.: АТ «Обереги», 1994. – С. 11-148.

Колядки і щедрівки // Таємниці віків: Українські народні думи, легенди, перекази, пісні, казки...: Навчальний посібник / упорядник О. Г. Мукомела. – К.: Грамота, 2001. – 511 с. – (Шкільна бібліотека).

Корнієнко С. Прийди до нас, Миколаю / Софія Корнієнко, Сергій Корнієнко // Родинне дозвілля у початкових класах: Навчально- методичний посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2006. – С. 19-32.

Куликов Е. С Новым годом! С Новым днем! С Новым солнцем! / Е. Куликов, М. Мар // Клуб. – 2001. – № 11. – С. 38.

Курочкін О. Свята й обряди календарного циклу / О. Курочкін // Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник / А. П. Пономарьов, Л. Ф. Артюх, Т. В. Косміна та ін. – К.: Либідь, 1993. – С. 182-201.

Обрядовість зимового циклу // Українське народознавство: Навч. посіб. / за ред.С. П. Павлюка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2004. – С. 122-132.

Різдво Господа нашого Ісуса Христа // Українські традиції / упорядкув. та передмова О. В. Ковалевського; худож.-оформлювач І. В. Осипов. – Харків: Фоліо, 2007. – С. 435-439. – (Перлини укр. культури).

Скуратівський В. Т. Зима прийшла, празників привела / В. Т. Скуратівський // Український народний календар. – К.: Техніка, 2003. – С. 253-370.

Скуратівський В. Т. Церковні свята зимового циклу / В. Т. Скуратівський // Дідух: Свята українського народу. – К.: Освіта, 1995. – С. 17-37,259-263.

Стрітєння Господнє // Українські традиції / упорядкув. та передмова О. В. Ковалевського; худож.-оформлювач І. В. Осипов. – Харків: Фоліо, 2007. – С. 442-444. – (Перлини укр. культури).

Шкода М. Н. Зима: Про зимові свята / М. Н. Шкода // Свята моєї Батьківщини: Дитячий календар ілюстрований. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2007. – С. 8-45.

Розробки уроків та сценарії

Андрусенко Н. П. На сніжній поляне..: Новогоднее представление для ребят 5-6-х классов / Н. П. Андрусенко // Читаем, учимся, играем. – 2006. – № 10. – С. 4-6.

Артемьев В. В. Младенец Иисус: Рождественский спектакль / В. В. Артемьев // Читаем, учимся, играем. – 2006. – № 10. – С. 27-28.

Барабаш О. Д. Зима: Сценарії / О.Д.Барабаш, Л.В.Калуська, О.В.Яновська // Свята і розваги в дитячому садку: Навчально-методичний посібник. – К.: Освіта, 1995. – С. 24-39.

Безымянная О. М. «Ах, карнавал – удивительный мир...»: Сценарий новогодней конкурсной программы для школьников среднего и старшего звена / О. М. Безымянная // Читаем, учимся, играем. – 2006. – № 10. – С. 16-19.

Беликова Л. Н. Коляда пришла: Детский святочный праздник / Л. Н. Беликова // Клуб. – 1996. – № 12. – С. 2-4.

Бойко Б. Під зорею Віфлеєма: Різдвяна містерія / Б. Бойко // Українська культура. – 1999. – № 11-12. – С. 34-36.

Брецкая С. Е. Сколько же лет Деду Морозу?: Новогодняя викторина для учеников средних классов / С. Е. Брецкая // Читаем, учимся, играем. – 2006. – № 10. – С. 20-23.

Будна Н. О. Сипле зимонька снігами: Збірник сценаріїв для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку / Н. О. Будна, В. І. Паронова, Н. М. Шевченко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007 – 96 с.

Буячева О. Рождество, Новый год и другие / О. Буячева // Библиотека. – 2000. – № 11. – С. 47.

Верникова Л. М. Роботы против Снегурочки: Новогоднее представление для пятиклассников / Л. М. Верникова // Читаем, учимся, играем. – 2005. – № 10. – С. 46-48.

Вдовенко Л. Різдвяні обряди « водіння кози» і «меланки» / Л. Вдовенко // Дивослово. – 2004. – № 1. – С. 39 – 40.

Волшебная сказка: Сценарий Нового года для детей // Читаем, учимся, играем. – 2003. – № 9. – С. 33-35.

Гершзон Р. С. Свет небесного чуда: Сценарий праздника Рождества / Р. С. Гершзон // Читаем, учимся, играем. – 2004. – № 9. – С. 81-95.

Гершзон Р. С. Там, где светит Вифлеемская звезда: Сочельник / Р. С. Гершзон // Читаем, учимся, играем. – 2003. – № 9. – С. 48-61.

Гребенькова Т. Будет нам весело на Рождество!: Сценарий рождественского праздника / Т. Гребенькова // Клуб. – 2006. – № 11. – С. 24-25.

Дадашева С. М. Веселись, детвора, к нам в гости елочка пришла!: Сценарий праздника / С. М. Дадашева // Читаем, учимся, играем. – 2004. – № 9. – С. 76 – 78.

Дерягина Г. И. Чудесный бал, или еще раз про Золушку: Сценарий новогоднего представления для ребят средних классов / Г. И. Дерягина // Читаем, учимся, играем. – 2005. – № 10. – С. 4-9.

Егошин В. Новогодний прием: Программа-розыгрыш / В. Егошин // Клуб. – 1996. – № 11. – С. 23- 25.

Желізняк С. М. Сценарій новорічного вечора / С. М. Желізняк // Зарубіжна літ-ра в школі. – 2007. – № 22. – С. 34-44.

Заговор против снегурочки: Веселые игры и забавные конкурсы // Читаем, учимся, играем. – 2003. – № 9. – С. 26-31.

Зайкова Г. Новогодняя тусовка: Сценарий Нового года для школьных «огоньков» в 8-9 классах / Г. Зайкова, Ю. Зайкова // Библиотека. – 2005. – № 12. – С. 65-69.

Захарова А. «Несмеяна в царстве Детства»: Новогоднее представление / А. Захарова // Клуб. – 2007. – № 12. – С. 24-25.

Іванникова Л. В. Колядування на Україні: Урок народознавства / Л. В. Іванникова // На березі дитинства: Уроки народознавства для 5-6 класів. Вип. 4 / упоряд. М. Г. Овдієнко. – К.: Управління освіти Київської ОДА, 1993. – С. 17-22.

Камакин О. Н. Время сказочных приключений: Сценарий новогоднего представления / О. Н. Камакин // Читаем, учимся, играем. – 2006. – № 10. – С. 7-9.

Каришнев-Лубоцкий М. А. Весь мир наполнен чудесами: Новогодняя пьеса-сказка / М. А. Каришнев- Лубоцкий // Читаем, учимся, играем. – 2004. – № 9. – С. 53-64.

Качурова С. Н. Как веселая игра скуку с ёлки прогнала: Сценарий новогоднего представления для ребят среднего школьного возраста / С. Н. Качурова // Читаем, учимся, играем. – 2005. – № 10. – С. 40-45.

Корицька Г. Різдвяно-новорічні передзвони: Фольклорно – пісенна композиція / Г. Корицька // Дивослово. – 2004. – № 12. – С. 50-54.

Красовская Т. В. Зимний карнавал: Сценарий праздника / Т. В. Красовская // Читаем, учимся, играем. – 2004. – № 9. – С. 43- 47.

Кулинич Н. В. Сценарії зимових свят / Н. В. Кулинич, Л. В. Савченко // Енциклопедія дитячого свята: Сценарії свят. – Харків: Вид. група «Основа», 2009. – С. 82-144.

Ландау Г. Снегуркина школа: Новогодний сценарий / Г. Ландау // Клуб. – 2001. – № 11. – С. 22.

Лисак Л. Маленькі новорічні історії: У літературній вітальні / Л. Лисак // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2008. – № 11-12. – С. 58-60.

Лисак Л. Ф. Новорічна фантазія, або Як олімпійські боги до Нового року готувались: Казка-феєрія за античними мотивами /Л. Ф. Лисак // Всесвітня література. – 2005. – № 12. – С. 52-55.

Любимый праздник детства – Рождество Христово: Сценарий // Начальная школа. – 1996. – № 5. – С. 54-57.

Мечты колдуньи: Новогодний сценарий // Читаем, учимся, играем. – 2003. – № 9. – С. 17-23.

Марданова Е. У. Чародейка Зима: Игровая программа, посвященная зиме для уч-ся 5-7 классов / Е. У. Марданова // Читаем, учимся, играем. – 2006. – № 10. – С. 25-26.

Молнар А. М. Через поле, через гай їде до нас Миколай...: До Дня Святого Миколая / А. М. Молнар // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 1997. – № 12. – С. 40.

Нечаева И. Сбежавшие конфеты: Сценарий детской новогодней программы / И. Нечаева // Клуб. – 2004. – № 11. – С. 22-23.

Новогодний калейдоскоп: Вечер для учащихся среднего школьного возраста // Библиотека. – 1996. – № 12. – С. 62.

Новосела Т. Новорічне інтелектуальне казино: Сценарій родинного свята у сільській школі / Т. Новосела // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2009. – № 12. – С. 53-55.

Пашенко Н. А. На балу у Попелюшки: Новорічна фантазія / Н. А. Пашенко // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2009. – № 12. – С. 55-56.

Петрова С. В. Радостная весть звучала в небесах...: Сценарий к празднику Рождества Христова для уч-ся средних классов / С. В. Петрова // Читаем, учимся, играем. – 2005. – № 10. – С. 52-54.

Поиски новорожденного года // Читаем, учимся, играем. – 2003. – № 9. – С. 11-16.

Руденко В. Український вертеп: Сценарій шкільного Різдвяного свята / В. Руденко // Дивослово. – 1995. – № 12. – С. 39.

С Новым годом!: Игровая программа для взрослых // Клуб. – 2005. – № 12. – С. 29-30.

С Рождеством Христовым: Сценарий театрализованного представления // Клуб. – 2005. – № 12. – С. 26-29.

Сорока Г.І. Зимовини / Г. І. Сорока, Р. І. Черновол-Ткаченко // Річний цикл шкільних свят: Навчально-методичний посібник для вчителів, класних керівників, слухачів ІПО. – Харків: НМЦ «СД», 2002. – С. 32-67.

Стальгорова Е. М. День рождения Иисуса / Е. М. Стальгорова // Читаем, учимся, играем. – 2003. – № 9. – С. 67-69.

Сценический вариант обряда колядования // Читаем, учимся, играем. – 2003. – № 9. – С. 87-89.

Сырова Ю. Г. Поздравительная открытка: Новогодний КВН для уч-ся средних и старших классов / Ю. Г. Сырова // Читаем, учимся, играем. – 2006. – № 10. – С. 24.

Тарасова Е. Г. Заглянем в сказку: Два сценария новогодних представлений / Е. Г. Тарасова // Читаем, учимся, играем. – 2004. – № 9. – С. 65-70.

Тарасова Е. Г. Как папуасы снегурочку похитили: Праздничное представление / Е. Г. Тарасова // Читаем, учимся, играем. – 2003. – № 9. – С. 4-10.

Франтова Г. Незнайка справляет Новый год: Сценарий детской эстрадной программы / Г. Франтова // Клуб. – 2006. – № 11. – С. 22-23.

Франтова Г. Новогоднее приключение в Лукоморье: Сценарий театрализованного представления / Г. Франтова // Клуб. – 2004. – № 12. – С. 26-27.

Хитровська Л. «Така буде нам Україна, які у нас будуть серця...»: Літературно-музична композиція за поемою Т. Майданович «Христос і Прометей», присвячена двотисячоліттю Різдва Христового / Л. Хитровська // Дивослово. – 2000. – № 8. – С. 53-57.

Черноусова Ф. П. Обычаи народов мира: Новый год / Ф. П. Черноусова // Читаем, учимся, играем. – 2003. – № 9. – С. 36-39.

Шевляков А. Новый год: Драматический этюд по одноименному рассказу И. А. Бунина // Клуб. – 2003. – С. 26-27.

Шелехов М. М. Рождественская звезда: Сценарий / М. М. Шелехов // Читаем, учимся, играем. – 2003. – № 9. – С. 70 – 80.

Шершнева С. А. Приключення в подводному царстві: Сценарій новогоднього представлення для дітей и взрослых / С. А. Шершнева // Читаем, учимся, играем. – 2005. – № 10. – С. 30-39.

Шишова О. А. Новорічна пригода: Сценарій новорічної вистави / О. А. Шишова // Всесвітня література. – 1998. – № 12. – С. 50-52.

Інтернет-ресурси

Новий рік [Електронний ресурс]. Вікіпедія: Вільна енцикл. – Електр. дані. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D1%96%D0%BA. – Назва з екрану. – Дата останньої правки 27.11.2019. – (Дата звернення 27.11.2019).

Кропивко О. Зимовий цикл українських свят: українські народні традиції та звичаї [Електронний ресурс] / Олена Кропивко, доцент кафедри історії і політології // Національний університет біоресурсів та природокористування України. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://nubip.edu.ua/node/41275>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 27.11.2019).

Зимовий цикл українських свят: народні традиції та звичаї [Електронний ресурс] // Мала Сторінка. – Електр. дані. – Режим доступу:

<https://mala.storinka.org/%D0%B7%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9-%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%82-%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%96-%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D1%86%D1%96>

[%D1%97-%D1%82%D0%B0-%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%87%D0%B0%D1%97.html](#) – Назва з екрану. – (Дата звернення 27.11.2019).

Як святкують Новий рік в Україні: історія та традиції свята [Електронний ресурс] // Всеосвіта. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://ukranews.com/ua/news/538039-yak-svyatkuyut-novyy-rik-v-ukraini-istoriya-ta-tradycii-svyata>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 27.11.2019).

Базилишина М. Р. От рождества до крещения [Електронний ресурс] / М. Р. Базилишина. – Електр. дані. – Режим доступу: <http://www.ocnt.isu.ru/sborniki/SB200034/obr.htm>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 27.11.2019).

Зимние праздники в Украине – календарь и традиции [Електронний ресурс] // Журнал Зоо.Бизнес Украина. – Електр. дані. – Режим доступу: <http://zoobusiness.kiev.ua/miscellaneous/zimnie-prazdniki-v-ukraine-kalendar-i-traditsii.html>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 27.11.2019).

Презентація «Зимові свята в Україні» [Електронний ресурс] // Всеосвіта. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/prezentacia-zimovi-svata-v-ukraini-90132.html>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 27.11.2019).

Презентація «Традиційні зимові свята на Україні» [Електронний ресурс] // На Урок: освітній проект. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-tradiciyni-zimovi-svyata-na-ukra-ni-8972.html>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 27.11.2019).

Зимові свята на Україні – відеопрезентація – [Електронний ресурс]. – Електр. дані. – Режим доступу: <https://teachua.com/arhiv-prezentaci/36-istorija-ukrajiny/2019-zymovi-svjata-na-ukrajini>. – Назва з екрану. – (Дата звернення 27.11.2019).

Зміст

Зимові свята в Україні.....	3
Книги.....	6
Статті.....	6
Розробки уроків та сценарії.....	8
Інтернет-ресурси.....	14